

REMISSYTTRANDE

2020-06-12

Dnr 2020/8560

Er ref N 2020/00314/DL

Brott mot djur – Skärpta straff och ett mer effektivt sanktionssystem SOU 2020:7

Svenska Köttföretagen och Gård & Djurhälsan vill framföra att hög djurvälstånd och ett effektivt djurskydd är en viktig fråga för svensk djuruppfödning både som en förutsättning för en god och lönsam produktion och för att möta höga förväntningar från svenska konsumenter. Branschen har stora ambitioner att hela tiden jobba för ett bättre djurskydd som då även inkluderar att skydda djuren från sjukdomar.

Vi anser att det är viktigt att myndighetskontrollen utnyttjas på bästa sätt för att både åtgärda och förebygga djurskyddsproblem. Vi ser att myndighetskontrollen har en stor potential att användas som ett verktyg för att hela tiden uppnå ett bättre djurskydd. Vi anser dock att myndighetskontrollen idag inte är tillräckligt verkningsfull och att vår åsikt om vägen dit skiljer sig från utredarnas förslag.

Vi vill inledningsvis, kort beskriva hur vi upplever problematiken och sedan ge förslag på hur vi tror att kontrollens syfte, bäst uppnås. Därefter kommenterar vi utredningens förslag till förändringar.

Vi uppfattar att det för närvarande finns ett lågt förtroende bland landets djurbönder vad gäller myndigheternas kompetens och attityd till sitt uppdrag. Detta har sitt ursprung i tre viktiga områden när det gäller djurskyddsbedömningar; korrekt kontrollobjekt, rättssäkerhet samt kompetens och kalibrering.

Vi anser att rättssäkerheten för djurägaren i samband med myndigheters djurskyddsbedömningar är kraftigt bristfällig. Brister funna i samband med besiktning på slakteri slängs ofta omgående utan att skickas till extern expertis för att bekräfta eller förkasta myndighetens bedömning. Enligt EU-lagstiftningen i kontrollförordningen ska även myndigheten säkerställa att den kontrollerade aktören på egen bekostnad ska ha rätt till ett andra expertutlåtande, vilket till vår kännedom aldrig ens hänt. Det är svårt att i Förvaltningsdomstol kunna överklaga en initial bedömning, särskilt när sparade bevis sällan finns att tillgå.

Det händer ofta att brister som upptäcks i samband med slakt, vars kännedom är avgörande för att djurägaren ska kunna vidta åtgärder för att förebygga ytterligare problem inte meddelas djurägaren skyndsamt. En anledning till detta är sannolikt att Livsmedelsverket sedan 2014 ändrat sin lagtolkning avseende vem som är myndighetens kontrollobjekt. Numera anses endast slakteriet vara kontrollobjekt även om myndigheten kontrollerar om lagstiftningen på gård är uppfylld.

Vi ser inte heller att det idag att det finns något övergripande system där myndighetens bedömningar granskas i syfte att säkerställa kompetensen och en likvärdig kontroll. Det är därmed idag ovisst om hur ofta kontrollmyndigheterna (Livsmedelsverket och Länsstyrelserna) faktiskt gör felaktiga bedömningar som kan få stora konsekvenser för den enskilde. Vi vet att djurägare blivit dömda för djurplågeri, i frånvarande av bevismaterial och dokumentation i form av bilder. Domstolarnas tillit till myndigheternas kontrollpersonals bedömningar är stor, även utan bevis.

Många bedömningar är inte heller mätbara utan subjektiva, tex vid bedömning av utseende av klövar, olika sjukdomar och skador som kan variera från knappt märkbara till mycket kraftiga. Sådana bedömningar förutsätter en hög kompetens hos den som utför bedömningarna samt en löpande och effektiv kalibrering. I dagsläget finns stora variationer i bedömningar avseende om bristen orsakat ett onödigt lidande eller inte.

Med anledning av denna ovan beskrivna problematik, anser vi att fokus för att uppnå en effektiv och verkningsfull myndighetskontroll inte ligger på att införa nya sanktionssystem i ett redan ifrågasatt system. Istället bör ett omtag tas för att ånyo skapa en nära dialog mellan myndigheter och bransch.

Vi har följande förslag för att öka förtroendet för myndigheten och därmed erhålla en effektivare och mer verkningsfull kontroll:

1. I samråd med branschen öka kompetensen hos de som utför kontrollerna.
2. Inför ett internt kalibreringssystem som garanterar likvärdiga kontroller.
3. Inför obligatoriska andra expertutlåtanden för av myndigheten utförda bedömningar som kan få påtagliga negativa konsekvenser för den enskilde.
4. Säkerställ den kontrollerade aktörens rätt att på egen bekostnad få möjlighet att beställa ett andra expertutlåtande.
5. Inför rutiner avseende bevismaterial (fotografier/sparat material etc.)
6. Initiera en nära dialog mellan Livsmedelsverket och Länsstyrelsen.
7. Initiera en nära dialog mellan myndigheter och djurägare/besättningsveterinär.
8. Livsmedelsverket måste återgå till att betrakta djurägaren som sitt kontrollobjekt när kontrollen avser om lagstiftningen har uppfyllts på gård, tex förorenade djur, fullgångna kalvar/lamm etc.
9. Uppdatera Jordbruksverkets befintliga djurskyddsvägledning inklusive befintliga kalibreringsfilmer.

Synpunkter på utredningen om ”Brott mot djur-...”

Differentiering och skärpt straff för djurplågeribrott

När det gäller utredarnas bedömning avseende om brottet varit grovt, hänvisas till 4 olika punkter.

1.Lidande: Vi håller med utredarna avseende svårigheten att definiera lidande. Vi ser att uttrycket ”onödigt lidande” ofta används rutinmässigt trots att något lidande inte har observerats. Bedömningarna avseende hur stort ett onödigt lidande anses ha varit, måste idag anses vara av subjektiv karaktär. Införandet av formuleringen ”allvarligt lidande” kan dock vara en fördel vid beskrivning av ett påvisat lidande.

2.Större omfattning: När det gäller införandet av formuleringen ”större omfattning” så anser vi att definitionen på detta är oklar och svår att gradera. Samtidigt håller vi med om att om brottet avser ”en större omfattning” så är brottet allvarligare. Formuleringen behöver dock få en mer tydlig definition.

3.Ökonomiska fördelar: Vad gäller kriteriet avseende om brottet har utförts för att nå ekonomiska fördelar så menar vi att denna i det närmaste alltid kommer att kunna åberopas vad gäller lantbrukets djur och därför inte är användbar i sammanhanget. Vi föreslår därför att denna punkt tas bort.

4.Hänsynsfull och farlig art: Denna punkt får anses vara ett kriterium för att dömas för djurplågeri överhuvudtaget.

Vår synpunkt: Vi känner en viss tveksamhet till föreslagen utvidgning av djurplågeribrottet till att dessutom även omfatta grovt djurplågeri. Vi menar att redan djurplågeri av normalgraden ska innefatta ovan föreslagna punkter, undantaget punkt 3. Däremot anser vi att det idag förekommer brott som klassificeras som djurplågeri, men inte borde hamna där. Det gäller brott som saknar uppsåt och där den påtalade ”grova oaktsamheten” ofta är en olyckshändelse som skulle kunna hända gemene man. I de flesta av dessa fall har bristen missats, inte av illvilja utan av att man helt enkelt missade det av mänskliga skäl eller av andra särskilda omständigheter. Kanske för att man stod på vänster sida och skadan fanns på höger sida osv. Vi tycker att det är viktigt att man skiljer på när djur systematiskt har vanvårdats eller uppsåtligt har plågats jämfört med när förseelsen inte varit av uppsåt och det kan finnas förklarande omständigheter. Det senare borde inte klassificeras som djurplågeri utan istället hamna under brott mot djurskyddslagen.

Införande av sanktionsavgifter

Vi ser det som positivt att föreslagna förseelser av ”ringa” karaktär avkriminaliseras. Både för att det ofta är orimligt att de går till åtal och för att de kontrollerade djurägarna slipper det betungande hot som ett åtal innebär och att mot sin vilja bli betraktade som kriminella. Avkriminaliseringen av den ringa förseelsen kan även bespara staten de stora kostnader som

ett åtal ofta innebär. Därutöver bidrar förändringen sannolikt till ett större förtroende för kontrollsystemet.

Vi ställer oss dock tveksamma till om sanktionsavgifter är den rätta vägen till att uppnå bättre regelefterlevnad. I det läge där vi idag befinner oss med ett redan lågt förtroende för kontrollmyndigheterna avseende kompetens, attityd och rättssäkerhet, riskerar införandet av föreslagna sanktionsavgifter att ytterligare försämra ett redan lågt förtroende.

Vi föreslår istället att myndigheten för dessa ringa förseelser, har en dialog och inför uppföljning inklusive rådgivning i samråd med både djurägare och besättningsveterinär. För detta krävs att kontrollerande myndighet har hög kompetens och att djurägaren därmed får ett högt förtroende för myndigheten och blir mottaglig för en rådgivning vars syfte är att åtgärda och vara förebyggande. Vi tror att detta avsevärt skulle öka förtroendet för myndigheten och vara helt avgörande för att få till en effektiv och verkningfull kontroll som lever upp till lagens syfte.

Kontrollmyndigheternas anmälningsskyldighet

Vi är positiva till de förslag som innebär att kontrollmyndigheten oftare använder sig av enbart framåtsyftande åtgärder och därmed mer effektivt åstadkommer rättelser jämfört med en åtalsanmälan. Vi håller därmed med om att en absolut anmälningsskyldighet inte kan anses vara det mest ändamålsenliga sättet att öka efterlevnaden av djurskyddsregelverket.

Beslut om djurförbud utan utredning

Förslaget om sanktionsväxling innebär en liten begränsning av det straffbara området och beskrivs i utredningen som ett ringa brott i en i övrigt välkött verksamhet. Det ska inte ha funnits risk för djurlidande, försämrat djurskydd eller bristfällig djurvälstånd. Med detta som bakgrund ter det sig orimligt och märkligt att samtidigt föreslå att ”en fysisk person som ålagts sanktionsavgift för en regelöverträdelse ska kunna meddelas djurförbud om det är befogat ur djurskyddssynpunkt.

Att ålägga någon med djurförbud får anses vara ett mycket radikalt beslut, om orsaken har varit av ringa art och ingen risk för djurlidande har funnits. Ett djurförbud innebär ofta samtidigt ett näringsförbud och får stora och svåra konsekvenser för den enskilde och dess familj. Det förfaller vara helt orimligt och oproportionerligt att djurförbud ska kunna meddelas under dessa förutsättningar och utan utredning.

Om sanktionsväxling blir verklighet, menar vi med all tydlighet inrådan om att inte låta dessa kunna ligga till grund för ett djurförbud.